

Innst. O. nr. 30

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra kommunalkomiteen

Dokument nr. 8:60 (2003-2004)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Morten Lund og Magnhild Meltveit Kleppa om lov om endring i lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie (5. ferieuke)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Vedtak til lov

om endringer i lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie

I

I lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie gjøres følgende endringer:

§ 5 (1) skal lyde:

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker gis feriefritid på 30 virkedager hvert ferieår.

§ 10 (2) skal lyde:

Arbeidstaker har rett til feriepenge fra arbeidsgiver med 12,3 pst. av feriepengegrunnlaget (jf. nr. 1).

§ 15 oppheves.

II

Loven trer i kraft straks."

Lov om ferie 29. april 1988 § 5 gir rett til 4 uker og 1 dag lovfestet ferie.

Lovens § 15 gir Kongen adgang til å innføre rett til feriefritid i inntil 5 virkedager utover feriefritiden etter § 5. Denne adgang er ikke benyttet.

Forslagsstillerne viser til at ved tariffoppgjøret 2000-2001 fikk mange grupper en 5. ferieuke. Den 5. uken er ikke lovbestemt, og om arbeidstakere har krav på denne ferieuken, avhenger av hvorvidt en er omfattet av tariffavtalen eller ikke.

Forslagsstillerne påpeker at det er blitt en vanlig oppfatning at 5 ukers ferie er innført som en rettighet for alle arbeidstakere i Norge. Denne misoppfatningen kan gi grunnlag for uenighet og dårlig arbeidsmiljø på de få arbeidsplassene der ansatte ikke får lengre ferie enn det som er lovfestet. Det er derfor naturlig å lovfeste retten til 5 ukers ferie.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, og fra Senterpartiet, lederen Magnhild Meltveit Kleppa, viser til Dokument nr. 8:60 (2003-2004) fra stortingsrepresentantene Morten Lund og Magnhild Meltveit Kleppa om lovfesting av en femte ferieuke.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er i prinsippet enig med forslagsstillerne om at alle i Norge bør ha rett til 5 ukers ferie. Dette er imidlertid et spørsmål som i utgangspunktet er en sak mellom partene i arbeidslivet. Disse medlemmer vil vi-

dere peke på at det er en lang tradisjon i Norge for at fremforhandla velferdsgoder senere har blitt lovfestet og gjeldende for alle arbeidstakere. Disse medlemmer er også kjent med at det har blitt en oppfatning om at 5 ukers ferie er innført som en rettighet for alle arbeidstakere og at mange arbeidsplasser har innført ferie på lik linje med det øvrige arbeidsliv.

Disse medlemmer viser til vedlagte brev fra arbeids- og sosialministeren av 12. november 2004 der det fremgår at minst 74 pst., men sannsynligvis over 90 pst., av alle arbeidstakere i Norge har 5 ferieuken. Disse medlemmer mener det er rimelig å foreta en vurdering av om ikke den femte ferieuken bør innføres i tråd med hva som gjelder det overveldende flertall. Disse medlemmer oppfordrer partene til å gjøre slik vurdering i forbindelse med den, av statsråden, varslede gjennomgangen av ferieloven.

Disse medlemmer vil videre be om at departementet i forbindelse med gjennomgangen kommer tilbake til Stortinget med en oversikt over hvor mange som ikke omfattes av den femte ferieuken og en vurdering av om den bør lovfestes.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til vedlagte brev fra arbeids- og administrasjonsministeren av 14. mai 2004 og stiller seg bak departementets vurderinger. Det antas at de økonomiske konsekvensene ved å innføre en 5. ferieuken kan bli store. Disse medlemmer viser til at kostnadsnivået i konkurranseutsatt næringsliv allerede er høyt i forhold til land det er naturlig å sammenligne seg med.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at forhandlinger om lønn, ferie, arbeidstid eller andre goder handler om prioriteringer. Det bør utvises varsomhet med å lovregulere forhold som blir avgjort mellom partene i arbeidslivet. Når enkelte grupper prioriterer ferie fremfor lønn, finner flertallet det ikke riktig å automatisk utvide lovfesting av rett til 5. ferieuken for alle.

Flertallet foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at det har vore ein klår politisk intensjon i Noreg å utvide ferietida til 5 vekers ferie. Det at lova i dag gir lovfesta rett til ferie i 25 dagar, noko som ut-

gjer 4 veker og ein dag, var ei byrjing på innføringa av den femte ferieveka.

Denne medlemmen viser til § 15 i ferielova, Adgang for Kongen til å fastsette lengre ferie, der det heiter:

"Kongen kan bestemme at det skal innføres rett til feriefritid i inntil 5 virkedager ut over feriefritiden etter § 5. Den enkelte utvidelse må være forsvarlig ut fra en vurdering av landets totale økonomiske stilling. Den alminnelige prosentsats for feriepenge skal være 10,6 når beslutning om 26 virkedager feriefritid er tatt, og etter beslutninger om feriefritid i 27, 28, 29 og 30 virkedager, henholdsvis 11,0, 11,4, 11,8 og 12,3."

Denne medlemmen meiner denne paragrafen som er vedteken i 1988 er ei klår indikasjon frå lovgeveren si side om kva målet vidare har vore.

Denne medlemmen er glad for at partane i arbeidslivet utan medverknad frå Stortinget har sytt for at ferietida no er sett til 5 veker for dei aller fleste arbeidstakarane i Noreg. Denne medlemmen vil påpeike at det er ei gjengs oppfatning at arbeidstakarar i Noreg har rett til 5 vekers ferie. Denne medlemmen meiner difor det er naudsynt å oppdatere lovverket i tråd med det som er gjeldande praksis og den allmenne oppfatninga. Det verkar uklårt at ferielova ikkje skal vere på høgde med forholda i arbeidslivet.

Denne medlemmen viser til at det er eit fåtal av norske arbeidstakarar som i dag ikkje har 5 vekers ferie. Denne medlemmen viser òg til at det ikkje hadde vore mogleg å gjennomføre ei utviding av ferieperioden i tariffoppgjeret om ikkje partane i arbeidslivet samla gjekk inn for det. Ei oppdatering av lovverket på dette området vil difor ikkje framstå som ei svekking av tariffinstituttet.

Denne medlemmen fremjar følgjande forslag:

"I

I lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie gjøres følgende endringer:

§ 5 (1) skal lyde:

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker gis feriefritid på 30 virkedager hvert ferieår.

§ 10 (2) skal lyde:

Arbeidstaker har rett til feriepenge fra arbeidsgiver med 12,3 pst. av feriepengegrunnlaget (jf. nr. 1).

§ 15 oppheves.

II

Loven trer i kraft straks."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Senterpartiet:

I

I lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie gjøres følgende endringer:

§ 5 (1) skal lyde:

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker gis feriefritid på 30 virkedager hvert ferieår.

§ 10 (2) skal lyde:

Arbeidstaker har rett til feriepenger fra arbeidsgiver med 12,3 pst. av feriepengegrunnlaget (jf. nr. 1).

§ 15 oppheves.

II

Loven trer i kraft straks.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:60 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Morten Lund og Magnhild Meltveit Kleppa om lov om endring i lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie (5. ferieuke) - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 2. desember 2004

Magnhild Meltveit Kleppa

leder

Heikki Holmås

ordfører

Vedlegg 1

Brev fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet, statsråden, til kommunalkomiteen datert 14. mai 2004

Dok. nr. 8:60 (2003 - 2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Morten Lund og Magnhild Melveit Kleppa om lovfesting av rett til 5. ferieuke

Jeg viser til brev fra Kommunalkomiteen 29. april 2004 med forespørsel om å vurdere ovennevnte dok. nr. 8 forslag.

I dok. nr. 8 forslaget vises det til at det ved lønnsoppgjøret i 2000 - 2001 var mange arbeidstakere som fikk tariffestet retten til en 5. ferieuke som en del av lønnsoppgjøret mellom partene. Dok. nr. 8 forslaget er begrunnet med at det i dag bare er et fåtall av arbeidstakere som ikke har rett til 5 ukers ferie. Det vises i denne sammenheng til at de fleste arbeidsplasser som ikke er dekket av tariffavtaler også har innført ferie på lik linje med det øvrige arbeidsliv. Det er således blitt en vanlig oppfatning at 5 ukers ferie er innført som en rettighet for alle arbeidstakere i Norge. Denne misoppfatningen kan gi grunnlag for uenighet og dårlig arbeidsmiljø på de få arbeidsplasser der ansatte ikke får lengre ferie enn det som er lovfestet. Forslagsstillerne mener derfor det er naturlig å lovfeste retten til 5 ukers ferie.

Jeg mener det bør utvises varsomhet med å lovre regulere forhold som avgjøres mellom partene i arbeidslivet. En 5. ferieuke er etter min vurdering et typisk velferdsgode som naturlig er og fortsatt bør være et forhandlingstema mellom partene i lønnsoppgjørene. På det nivået av velferd vi her snakker om må det blant annet være et viktig prinsipp at partene selv avveier på hvilken måte de vil prioritere å ta ut eventuell velferdsvekst som lønn, ferie, redusert daglig arbeidstid eller lignende. Det er for øvrig ingen grunn til å anta at de partene som har framforhandlet en slik ferieløsning, eventuelt på bekostning av andre goder, vil finne det rimelig at myndighetene umiddelbart skal gi tilsvarende rettigheter til de øvrige arbeidstakere.

Forslagsstillerne peker på at det er blitt en vanlig oppfatning at 5 ukers ferie er innført som en rettighet for alle arbeidstakere i Norge. De viser til at denne misoppfatningen kan gi grunnlag for uenighet og dårlig arbeidsmiljø på de arbeidsplasser der ansatte ikke får lengre ferie enn det som er lovfestet. Jeg vil i denne sammenheng vise til at retten til den femte ferieuken bare er en av flere rettigheter hvor partene har fremforhandlet seg til bedre ordninger enn lovens. Også retten til 37 1/2 times arbeidsuke mot lovens 40 timer er en slik fremforhandlet rettighet som ikke har resultert i noen endring av loven. Arbeidslivslovutvalget, som nylig har avgitt sin innstilling med forslag til endringer i arbeidsmiljøloven, har heller ikke foreslått endringer i den ukentlige arbeidstid selv om 37 1/2 times uke må sies å være den alminnelige arbeidstid for de fleste arbeidstakere i dag.

Det foreligger i dag ingen sikre tall på hvor mange arbeidstakere som har rett til 5 ukers ferie. Innenfor offentlig sektor vil i hovedsak alle arbeidstakerne ha rett til 5 ukers ferie, mens tallene er langt mer usikre i privat sektor. Selv om det må antas at et stort flertall i privat sektor også har rett til 5 ukers ferie, vil det trolig fremdeles være en ikke ubetydelig andel av arbeidstakerne som ikke har rett til mer enn den lovfestede ferien på 4 uker og 1 dag. Det antas derfor at de økonomiske konsekvensene av å lovfeste retten til 5 ukers ferie, kan bli store innenfor den private sektor, Kostnadsnivået i konkurranseutsatt næringsliv er allerede høyt i forhold til land det er naturlig å sammenligne med. Dette gjelder spesielt prisen på arbeidskraft. Etter min vurdering bør det være opp til partene på den enkelte arbeidsplass å avtale innføring av en eventuell 5 ukers ferie.

Jeg mener på ovennevnte bakgrunn at det ikke er hensiktsmessig å lovfeste retten til en 5. ferieuke.

Vedlegg 2**Brev fra Arbeids- og sosialdepartementet, statsråden, til Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe, datert 12. november 2004****Spørsmål om informasjon i forbindelse med forslag om innføring av en 5. ferieuke for alle arbeidstakere**

Jeg viser til brev av 5. november i år fra Heikki M. Holmås med en rekke spørsmål knyttet til forslag om en lovfestet innføring av en 5. ferieuke i Norge. Saken ble opprinnelig sendt kommunal- og regionalministeren, men er overført til meg som rette fagstatsråd på området.

Den 5. ferieuken er for de fleste arbeidstakere i Norge en del av tariffavtalen. I tillegg har en del arbeidstakere en 5. ferieuke selv om de ikke er omfattet av tariffavtale. Det er dessverre ikke tilgjengelig et godt tallmateriale som med stor nøyaktighet viser utbredelsen av den femte ferieuken. Særlig størrelsen på den gruppen som har en 5. ferieuke uten at det er tariffestet, er det dårlig tallmessig oversikt over. Det har således ikke vært mulig for departementet å fremskaffe tall som nøyaktig besvarer spørsmålene om utbredelsen av en 5. ferieuke. I det følgende er det likevel redegjort for saken så langt det lar seg gjøre.

Ifølge SSB er det totale antall arbeidstakere i privat og offentlig sektor 2 098 000. Antall arbeidstakere som har den 5. ferieuken i kraft av tariffavtaler er ca. 1 550 000, dvs. om lag 74 pst. av den samlede arbeidsstokken i privat og offentlig sektor. Dette fordeles seg på følgende måte:

- Hele offentlig sektor, med 739 000 arbeidstakere,
- En andel på ca. 53 pst av arbeidstakerne i privat sektor, eller ca 810 000 arbeidstakere. Herunder
 - NAVO-områdets del av privat sektor (NSB, Posten mv.), ca. 65 000 arbeidstakere,
 - virksomheter i privat sektor som bruker offentlig sektors tariffavtaler som ramme, ca. 30 000,
 - øvrig tariffbundet del av privat sektor, ca 715 000.

Den 5 ferieuken avhenger ikke av om den enkelte arbeidstaker er organisert eller ikke, siden tariffret-

tigheter ikke avhenger av medlemskap i fagorganisasjoner. Det avgjørende er om man er ansatt i en tariffbundet virksomhet eller ikke.

Omkring 600 000 arbeidstakere i privat sektor er således ikke dekket av tariffavtale og har ikke rett til en 5. ferieuke i denne sammenheng. Arbeidstakere kan imidlertid få del i den femte ferieuken gjennom andre ordninger. Noen arbeidsgivere følger en tariffavtale uten å være formelt bundet av den. Arbeidstakeren kan også få anledning til å ta ut ekstra feriedager uten feriepengene. Vi har ingen tallmessig oversikt over hvor mange som omfattes av slike ordninger. NHO og HSH opplyser imidlertid følgende:

- Innen NHOs område er andelen virksomheter som enten har tariffavtale eller som følger tariffavtalene så høy som 85 pst, mens tariffavtaledekningen altså bare er omkring 50 pst. I sektorer som industri, transport, kommunikasjon og finansiell tjenesteyting er utbredelsen av slike ordninger høy, mens den antas å være lavere i varehandel og hotell- og restaurantbransjen. Disse bransjene har mange deltidsarbeidende studenter og elever blant sine ansatte.
- HSH opplyser at det i varehandelen er vanlig at virksomhetene følger tariffavtalene selv om de ikke er avtalemessig forpliktet av dem. Mange virksomheter er avhengige av å kunne tilby den femte ferieuken for å kunne rekruttere medarbeidere.

En beregning av kostnadene ved å innføre den femte ferieuken for alle arbeidstakere har således dessverre ikke vært mulig med den usikkerheten som knytter seg til tallgrunnlaget. Jeg kan imidlertid opplyse at departementet i løpet av våren 2005 vil ta initiativet til en kartlegging av erfaringene med ferieloven og eventuelle endringsbehov. Det vil skje gjennom en åpen høringsrunde med relevante parter.